

Lumina Lumii

„Eu sunt Lumina lumii; cel ce Îmi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții” (Ioan 8:12)

Publicație a Parohiei ortodoxe „Toti Sfintii”, Grenoble - Decembrie 2009

« Strălucește în inimile noastre, Iubitorule de oameni, Stăpâne, lumina cea curată a cunoașterii Dumnezeirii Tale și deschide ochii gândului nostru spre înțelegerea evanghelicilor Tale propovăduiri »

Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur

Sfânta Liturghie II. Liturghia ca jertfa

Vorbind despre jertfă, de la început trebuie să precizăm faptul că jertfa nu este un simplu act liturgic, un dar pe care îl înfățișăm lui Dumnezeu cultic pentru a ne „primi” mântuirea, sau un „accident”, un moment secund apărut după căderea creației și care are menirea de a reda lui Dumnezeu ceva ce suntem datori să-i înapoiem.¹ Pentru noi jertfa este un *act original* prin care și pentru care Dumnezeu a creat lumea, ea reprezintă sensul Creației pentru că în jertfă avem o mărturie incontestabilă că omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu și că el este menit să ajungă la îndumnezeire, să realizeze o continuă și ascendentă asemănare cu Dumnezeu. Jertfa, această forță de dăruire și comuniune al cărei izvor este iubirea, afirmă în noi un atribut revelator al Dumnezeirii, afirmă dumnezeiescul în om, căci Dumnezeu este iubire.²

Ființa jertfei o constituie *darul* dar nu cel rupt de cel care îl dăruiește, ci un dar care se identifică cu dăruitorul așa cum apare de multe ori acest lucru în Noul Testament și în special în Epistola către Evrei (5, 1), unde jertfa este identificată cu cel ce o aduce, adică, cu preotul singurei Jertfe adevărate - Iisus Hristos, care este jertfa în sine, dar și darul de jertfă, jertfa Sa devenind astfel *dăruire de sine*.³

Referindu-ne la jertfă ca act original, putem spune că ființa ei, sau darul jertfei este reprezentat de întreaga creație pe care Dumnezeu din iubire o oferă omului, și când ne referim la această întreagă creație nu putem să-l scoatem de aici pe om pentru că însăși existența umană este un dar al lui Dumnezeu pentru om. Acest dar îi este oferit omului cu scopul de a-l înfățișa din nou lui Dumnezeu, de a-l aduce jertfă lui Dumnezeu sau cum spune Cartea Facerii „de a-l lucra”. Omul folosind greșit darul primit de la Dumnezeu cade în păcat și din acest moment avea nevoie de un nou Dar, de această dată de un dar desăvârșit reprezentat de însuși Fiul lui Dumnezeu, care să fie adus jertfă pentru

a se restabili relația omului cu Dumnezeu, pentru ca omul să aspire la asemănarea cu Prototipul său.

Părintele Galeriu Constantin identifică mai multe sensuri ale jertfei⁴:

1. Jertfa ca mijlocitor al comuniunii desăvârșite. Pentru că esența ei este renunțarea, jertfa e căutarea dincolo de sine, iar această căutare duce la descoperirea Celuilalt, adică a lui Dumnezeu ca existență transcendentă și infinită. Descoperirea Celuilalt duce la comuniunea cu El și pentru că celălalt este Dumnezeu desăvârșit și această comuniune va fi una desăvârșită.

2. Sensul creator al jertfei. Jertfa nu e numai comuniune, ci rațiunea sa profundă este creația, ea este instrumentul creației iar scopul său final, sau împlinirea sa se realizează numai în creație.

3. Jertfa ca aspirație spre continuă depășire și înnoire. Jertfa fiind instrumentul creației devine și calea înnoirii, a transfigurării creației. Orice creație autentică este o înnoire și făptura apărută cu timpul se schimbă în timp și orice schimbare harică e o creștere, o înălțare în valoare, o naștere din nou.

4. Sensul răscumpărător. După cădere, jertfa devine prin excelență un instrument răscumpărător „preț și plată” pentru salvarea din păcat ca o reintegrare în ordinea autentică a creației. În jertfa Mântuitorului are loc moartea păcatului.

În ceea ce ne privește în demersul nostru vom accentua mai mult sensul răscumpărător al jertfei.

Jertfa lui Hristos – Liturghia cosmică

Căderea omului care a dus la ruperea legăturii harice cu Dumnezeu, cu Creatorul, dar și la destrămarea comuniunii cu natura (darul de jertfă dat de Creator) și la o distanțare a omului față de el însuși, toate acestea făcându-l pe om nedemn de a-și aduce jertfa sa în fața lui Dumnezeu, jertfă care să conțină ceva din firea omului și obligându-l să caute înlocuiri pentru această neputință în jertfele animalice și cele din prinoase, duc la necesitatea Întrupării Fiului lui Dumnezeu.

Prin această Întrupare Hristos unește în Persoana Sa firea dumnezeiască și cea omenească. Ca Dumnezeu este cel întrupat pentru noi, ca om este cel care a murit

¹ D. Stăniloae, „*Teologia Dogmatică*”, vol. II, Ed. IBMBOR, București, 1978, pag. 128.

² C. Galeriu, „*Jertfă și răscumpărare*”, Ed. Harisma, București, 1991, pag. 18.

³ *Ibidem*, pag. 29.

⁴ *Ibidem*, pag. 37.

și a înviat pentru noi⁵. În Trupul lui Hristos, oricât de individual ar fi, nu găsim ca la noi un fragment de umanitate și de univers, ci în El este întregul univers și omenirea întreagă asumată prin iubire fără de margini, de Iubire care dăruiește și iartă, și prin aceasta tainic mântuit de opacități și despărțire⁶.

Întruparea lui Hristos are ca scop izbăvirea omului de sub tirania păcatului, iar această liberare a omului se realizează într-un singur mod, și anume „prin moartea de bună voie” a lui Hristos prin care El se aduce pe Sine Jertfă Tatălui și prin această jertfă să fie restaurată legătura harică a omului cu Dumnezeu, dar și comuniunea omului cu natura care și ea participă la jertfa lui Hristos (întunericul de la ceasul al șaselea până la ceasul al nouălea, cutremurul din cetatea Ierusalimului), și refacerea relațiilor dintre oameni ca mădulare ale trupului lui Hristos jertfite și ele prin recapitularea tainică a întregii umanități în Trupul lui Hristos. Jertfa lui Hristos pe cruce, care este instituirea tainică a Sfintei Liturghii, își va atinge țelul abia prin Înviere, când Hristos ridică cu Sine sau restaurează pe omul cel vechi, pe omul căzut, și-l repune în demnitatea sa, în legătura sa cu Dumnezeu, cu creația și cu sine. Jertfa lui Hristos fără învierea omului, „fără abolirea morții ar fi un adevăr incomplet, o teofanie indiferentă pentru om”⁷.

Odată cu Învierea, jertfa lui Hristos se împlinește, căci omul poate gusta din Trupul și Sângele Domnului Înviat și de acum Trupul și Sângele vor reprezenta lumea, întreaga creație adusă ca ofrandă lui Dumnezeu, ca afirmare a mulțumirii adresate iubirii făcătoare de viață a Tatălui⁸. De acum și hrana cinei euharistice a Bisericii – pâinea și vinul – devin aducere înainte și ofrandă lui Dumnezeu. Biserica își asumă de acum lumea, creația sub forma pâinii și a vinului – alimente ce cuprind și simbolizează orice hrană sau posibilitate de viață a omului – și o aduce înaintea lui Dumnezeu. Aduce înaintea viața întregii creații și o oferă voinței iubitoare a Tatălui și îi mulțumește pentru posibilitatea existențială a acestei ofrande care s-a realizat prin Hristos. De acum porunca amintirii de la Cina ce de Taină (aceasta să faceți spre pomenirea Mea) nu va fi o simplă retrospectivă a memoriei, ci va fi retrăirea și reînnoirea relației creatului cu necreatul, care se realizează „în Trupul și Sângele lui Hristos”⁹.

De acum lumea nu va mai fi aceeași, ci vorbim de o transfigurare a lumii care nu e o distrugere, de o renaștere care nu o creează *ex nihilo*, de o refacere care nu este o reînnoire din început și toate acestea nu sunt decât o manifestare a tainei lui Hristos în timp și spațiu.¹⁰

⁵ H. Yannaras, „Abecedarul credinței”, Ed. Bizantină, București, 1996, pag. 137.

⁶ O. Clement, „Trupul slavei și al morții”, Ed. Cristiana, București, 1996, pag. 19.

⁷ H. Yannaras, op.cit., pag. 138.

⁸ Ibidem, pag. 155.

⁹ Ibidem, pag. 159.

¹⁰ I. Zizioulas, Creația ca Euharistie, Ed. Bizantină, București, 1999, pag. 16.

Toate acestea: Întruparea, Jertfa, Răstignirea, Moartea, Învierea lui Hristos, restaurarea omului și a creației vor fi „rememorate” în biserică și prin Biserică, prin jertfa liturgică a Bisericii, adică prin euharistie care va devenii „modul de viață” prin care ne împărtășim din eshaton, din dulceața raiului.

Jertfa liturgică (Euharistia) va fi cea care va continua Liturghia cosmică născută prin învierea lui Hristos, va continua retrăirea relației creatului cu necreatul și toate acestea se vor realiza de acum în biserică și prin „Adunarea poporului lui Dumnezeu”¹¹ care oferă darurile pentru jertfă – pâinea și vinul – daruri care reprezintă întreaga creație oferită ca ofrandă și mulțumire lui Dumnezeu.

Încă din epoca apostolică Liturghia sau jertfa euharistică sau celebrarea Cinei Domnului nu se făcea haotic, ci pentru săvârșirea ei erau necesare câteva condiții. Sfântul Apostol Pavel în Epistola I către Corinteni, cap. 11, versetul 18 și urm. redă aceste condiții ale săvârșirii acestui act liturgic. Prima dintre condiții, potrivit Sfântului Pavel, este „adunarea în biserică”: „când voi vă adunați în biserică... (I Cor. 11, 18)”. Chiar termenul biserică (ἐκκλησία) în creștinismul primar desemna o adunare al cărei scop era săvârșirea Cinei Domnului¹². Prin urmare, încă de la început exista această trinitate: Adunare, Euharistie, Biserică, și despre această trinitate mărturisește întreaga tradiție a Bisericii Primare.

Adunarea poporului, ca și condiție sine qua non a săvârșirii Euharistiei reiese și din faptul că preotul liturghisitor, în Biserica Primară, era denumit Proistos (προϊσταμενος) și prima lui funcție era de a fi conducătorul adunării. În acest fel adunarea este primul act al Euharistiei, este începutul și temelul ei¹³. Părintele Dumitru Stăniloae spune că „adunarea ființelor umane în biserică le ajută acestora să-și împlinească funcția lor preotească în cadrul creațiunii cosmice, pentru că prin Liturghia din biserică ele realizează în ființa lor o înaintare explicită și conștientă către Dumnezeu Cel aflat pe Sfânta Masă din altar și o înaintare sufletească a unora spre alții”¹⁴. Adunarea este astfel premisa conslujirii credincioșilor și a preotului în Sfânta Liturghie, conslujire bazată pe preoția universală a credincioșilor.

Adunarea în creștinismul primar, spre deosebire de astăzi era o premergere a intrării preotului¹⁵. Astăzi intrarea preotului, înveșmântarea, spălarea mâinilor și pregătirea darurilor este „o lucrare particulară” a clerului. În Biserica Primară toate acestea se realizau în urma adunării creștinilor și în fața acestora, fapt ce se păstrează ca o reminiscență, astăzi la liturghia

¹¹ I. Bria, „Tratat de Teologie Dogmatică și Ecumenică”, Ed. Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, Sibiu, 1996, pag. 217.

¹² A. Schmemmann, Euharistia - Taina Împărăției, trad. de pr. Boris Răduleanu, Ed. Anasrasia, București, f.a., pag. 5.

¹³ Ibidem, pag. 9.

¹⁴ D. Stăniloae, „Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă”, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1986, pag. 21.

¹⁵ A. Schmemmann, op.cit., pag. 9.

arhierescă, când arhierul este așteptat de către adunare, iar el se înveșmântează în mijlocul adunării, nu intră în altar până la vohodul mic și repetă parcă întreaga proscomidie înainte ca darurile să fie aduse la Prestol la Vohodul mare¹⁶. Unii liturghiști au spus că aceasta se datorează unei solemnități a slujirii arhieresti, însă acest fapt este o reminiscență a ritualului euharistic primar păstrat în Liturgia ortodoxă la fel ca și faptul că arhierul este proistosul adunării euharistice. Înveșmântarea arhierului sau a preotului face adunarea să vadă noua creație îmbrăcată cu Hristos¹⁷ și pregătită de acum pentru jertfa Mielului lui Dumnezeu.

Toate aceste lucruri: adunarea poporului, primirea arhierului, aducerea darurilor, se realizează în biserică ca locaș al adunării euharistice. Sfânta Liturghie nu poate fi săvârșită decât în biserică – spațiu scos din uzul comun și destinat exclusiv liturgic. În această biserică sunt aduse darurile euharistice – pâinea și vinul – ca elemente făcute de om, dar care prin *aducere* și punerea lor înaintea Domnului vor reprezenta întreaga creație. Aceste daruri sunt aduse și înfățișate lui Dumnezeu la altar și de aici se va naște o nouă controversă, și anume aceea a altarului ca spațiu exclusiv al clerului și cea a restului navei. Desigur, urmărind împărțirea clasică a bisericii în altar și restul navei despărțite prin iconostas, putem crede că altarul este un spațiu accesibil numai celor „consacrați”, că el prezintă o sfințenie de sine stătătoare, că este un spațiu care prin „sacralizarea” sa subliniază că mireni sunt dincolo, sunt „profani”, „că mireni nu au dreptul să intre acolo” pentru a nu atinge ceva, să nu participe la ce se săvârșește acolo.

Această concepție este una scolastică și păgubitoare Ortodoxiei. Iconostasul a apărut nu pentru *a separa*, ci pentru *a uni* deoarece icoana este mărturia sau consecința unirii între Cel Dumnezeiesc și cel omenesc, între ceresc și pământesc¹⁸. Iconostasul nu este decât mărturia că locașul este „cerul pe pământ”, că „s-a apropiat împărăția cerurilor”. Tradiția liturgică chiar nu cunoaște o slujbă separată de sfințire a altarului, ci acesta este sfințit și pecetluit împreună cu restul locașului și amândouă alcătuiesc un *întreg*. Cea mai concretă dovadă a falsei interpretări este faptul că imediat după sfințirea unui nou locaș toți creștinii, femei și bărbați, intră în sfântul altar, se închină și sărută sfânta masă, ca mărturie a faptului că ei reprezintă pe de o parte adunarea poporului lui Dumnezeu, iar pe de altă parte locașul însuși este o adunare, fiind „întruparea în formă arhitecturală, în culori și în chipuri a adunării în biserică”¹⁹.

Pr. Ioan Caputan

¹⁶ *Ibidem*, pag. 10.

¹⁷ P. Evdokimov, „*Rugăciunea în Biserica de Răsărit*”, Ed. Polirom, Iași, 1996, pag. 159.

¹⁸ A. Schmemmann, *op.cit.*, pag. 15.

¹⁹ *Ibidem*, pag. 17.

Despre rugăciunea lui Iisus

Rugăciunea lui Iisus este unul dintre cele mai importante elemente ale spiritualității ortodoxe. Ea face parte integrantă din tradiția spirituală isihastă (grec. hesychia – liniștire lăuntrică) pe care o regăsim deja la Părinții Pustiei din secolele IV și V. Rugăciunea lui Iisus, deși binecunoscută în cercurile monahale de secole, a devenit larg accesibilă creștinilor laici mai ales datorită povestirii *Pelerinul Rus*²⁰, apărută la Kazan, în Rusia, în jurul anului 1870. Această scriere ne înfățișează parcursul spiritual al unui țaran rus din sec. XIX, în căutarea lui Dumnezeu. Îndrumat de către un stareț, pelerinul descoperă rugăciunea lui Iisus - ce va deveni pentru el calea spre cunoașterea lui Dumnezeu. El nu are decât două cărți: Biblia și *Filocalia* (în grecește: iubire de frumos). Aceasta din urmă este o colecție de scrieri duhovnicești, publicată în grecește la Veneția în 1782 iar apoi în slavona la Moscova, 1793. Ulterior, alte ediții și alcătuirii ale *Filocaliei* au fost editate în diferite limbi²¹. Autorii sunt Părinți răsăriteni din secolele IV - XIV iar scrierile ce o alcătuiesc vorbesc despre urcușul spiritual al creștinului spre culmile comuniunii și vederii lui Dumnezeu și despre Rugăciunea lui Iisus ca excepțional mijloc al devenirii spirituale a creștinilor. Rugăciunea lui Iisus are o formă simplă; ea constă în invocarea repetată a Numelui lui Iisus, printr-o formulă esențialmente biblică (e.g. cuvântul Sf. Ap. Petru în Mt 16:15, al Martei în Ioan 11:27 sau rugăciunea vameșului în Lc 18:13):

« *Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!* »

Această rugăciune se mai numește și « rugăciunea inimii », căci tradiția monahilor isihasti ne învață asocierea acestei rugăciuni cu o atenție a minții asupra inimii. Părinții vorbesc de « coborârea minții în inimă » și uneori recomandă această concentrare asupra inimii. Ceea ce înțelegem la nivel intelectual, cu mintea, trebuie acceptat și afectiv, trăit cu inima. Efectele spirituale ale practicării acestei rugăciuni sunt un dar al lui Dumnezeu și nu rezultat al vreunei « iscusințe » omenești. Doar simpla rostire repetată, cât mai des cu putință, cu atenție la sensul celor spuse și cu o atitudine de pocăință – a celui care cere milostivirea divină - a acestei rugăciuni poate aduce celui ce se roagă minunate daruri de la Dumnezeu. Rugătorul smerit simte că înaintarea sa în rugăciune este însoțită de o transformare duhovnicească a sa. Dacă la început această rostire deasă este dificilă și atenția se pierde ușor, cu timpul, după o lungă perioadă de practică și ajutați de harul divin, rugăciunea e spusă cu ușurință. Ea trece de la rostirea cu glasul la o formă de rugăciune

²⁰ „*Récits d'un pèlerin russe*”, trad. J. Laloy, Eds. Seuil, 2004.

²¹ „*Philocalie des Pères neptiques*”, trad. J. Touraille, Eds. Bellefontaine, 7 vols, 2004-2005.

lăuntrica. În fazele ei avansate, aceasta rugăciune devine continuă, provocând o adevărată transformare spirituală a celui ce se bucura de acest dar dumnezeiesc. Este lucrarea Duhului Sfânt în om ce face ca rugăciunea să nu se oprească nici în somn, nici când acesta vorbește cu ceilalți oameni etc. Mulți călugări au dat mărturie de acest dar divin, însă trebuie spus ca el este rezultatul multor eforturi de asceza și rugăciune în care nimic exterior nu perturba rugăciunea. Este sensul isihiei, al liniștirii lăuntrice prin eliberarea de toate grijile acestei lumi și concentrarea tuturor energiilor ființei omenești în rugăciunea adresată lui Iisus. Deși este cu greu de imaginat o astfel de stare în lumea agitată în care trăim, ea trebuie să rămână un țel spre care să ne îndreptăm. Multiplele haruri ce însoțesc practicarea acestei rugăciuni nu vor întârzia să apară nici rugătorului « din cetate ». Chemarea sfântului nume al Mântuitorului Iisus nu este doar privilegiul pustnicilor, deși aceștia ajung în practicarea acestei rugăciuni la minunate culmi ale comuniunii cu Dumnezeu.

Pelerinul rus a purces la practicarea rugăciunii inimii și, după un timp în care spunea mai multe mii de rugăciuni pe zi, eforturile lui au fost răsplătite de providența divină. Iată cum descrie el schimbările datorate practicii rugăciunii : "Odată, dis-de-diminează, parcă m-a deșteptat rugăciunea. Am început să citesc rugăciunile de dimineată, dar limba nu le rostea ușor și toată dorința mea tindea de la sine să zică rugăciunea lui Iisus. Când am început-o, câtă ușurință, câtă bucurie am simțit, iar limba și gura parcă o rosteau fără să le silesc ! Am petrecut ziua în bucurie, de parcă lepădasem toate celelalte, parcă nu eram pe pământ... am petrecut toată vara rostind rugăciunea lui Iisus neîncetat, cu gura; am fost foarte liniștit, în somn, adesea, visam că rostesc rugăciunea. Iar ziua, dacă mi se întâmpla să mă întâlnesc cu cineva, îmi era atât de drag, ca și când mi-ar fi fost rudă. Gândurile mi s-au liniștit cu totul, de la sine, și nu mă mai gândeam la nimic altceva în afară de rugăciune, spre care mintea începea să se plece ascultând-o; inima începea din când în când, tot de la sine, să simtă un fel de plăcere și o anumită căldură. Când se întâmpla să merg la biserică, slujbele lungi din mănăstiri mi se păreau scurte, nemaifiind, ca înainte, obositoare, peste puterile mele. Singuraticul meu bordei mi se înfățișa ca un preafrumos palat și nu știam cum să-I mulțumesc lui Dumnezeu... De atunci călătoresc săvârșind neîncetat rugăciunea lui Iisus, lucrul cel mai de preț și mai mângâietor din tot ceea ce am pe lume. Uneori merg până la șaptezeci de verste pe zi, dar nu simt că merg, ci simt numai rugăciunea. Când mă pătrunde frigul puternic, spun mai cu stăruință rugăciunea și degrabă mă încălzesc. Dacă mă biruie foamea, chem mai des Numele lui Iisus Hristos și nu mai am nevoie să mănânc. Când mă îmbolnăvesc sau mă dor picioarele sau spatele, iau aminte la rugăciune și nu mai simt durerea. Dacă mă supără cineva, e destul să-mi aduc aminte de mângâierea rugăciunii lui Iisus, pentru că jignirea și supărarea să treacă și toate să fie uitate.

Am devenit parcă un alt om, nu mă îngrijesc de nimic, nu mă preocupă nimic, n-am privi la nimic din cele lumești și as vrea să fiu mereu singur. Am o singură dorință, căpătată prin deprindere, să spun mereu rugăciunea și, când încep să mă ocup cu aceasta, devin foarte vesel... N-am ajuns încă la rugăciunea duhovnicească, cea de sine lucrătoare în inima; dar, slavă Domnului, acum înțeleg limpede ce înseamnă cuvintele Apostolului, pe care le auzisem odinioară: „Rugați-vă neîncetat ! (1 Tes. 5 :17) »

Omul contemporan a pierdut simțul supra-naturalului și astfel de experiențe îi pot părea greu de imaginat. Exemplul pelerinului este însă acela al unei experiențe spirituale autentice, în care harul dumnezeiesc realizează o transformare lăuntrică a omului. Unii Părinți ai Bisericii fac diferența între individ și persoană, dând celui de al doilea termen un înțeles duhovnicesc : în procesul mântuirii și îndumnezeirii omului acesta realizează transformarea de la individ la persoană. În Hristos, omul devine o persoană, deschisă spre comuniunea cu Dumnezeu și cu semenii. Comuniunea – relația de iubire cu celălalt – este aspectul definitoriu al persoanei, în contrast cu individul. Dumnezeu tri-personal este comuniune de Persoane și omul, creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu (Fac. 1:26), este chemat să devină persoană. Efectele rugăciunii lui Iisus asupra pelerinului reprezintă tocmai această transformare prin care, prin lucrarea Duhului Sfânt, el primește această deschidere către ceilalți, mai întâi către Dumnezeu care este sursa acestei noi vieți apoi către oameni, care îi devin « dragi ca și cum i-ar fi rude ».

Un alt efect al schimbării lăuntrice, ca efect al rugăciunii, este înțelegerea Sfintei Scripturi. În Evanghelia după Luca, citim că Iisus venind în mijlocul ucenicilor, după Înviere, « le-a deschis mintea ca să priceapă Scripturile » (Luca 24 :45). Omul nu poate înțelege pe cele ale lui Dumnezeu prin puteri proprii, înțelegerea este un dar de sus care vine ca răspuns la rugăciune. Pelerinul ne spune : « în această vreme citeam de asemenea și din Biblia mea și simțeam că încep să o înțeleg mai lămurit acum... am început să înțeleg în parte sensul tainic al cuvântului lui Dumnezeu, a început să mi se descopere ce este omul lăuntric, omul tainic, al inimii, ce înseamnă adevărata rugăciune, ce este închinarea în duh, ce înseamnă „împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru", ce este negrăita mijlocire a Duhului Sfânt care suspina împreună cu noi, ce înseamnă „fiți întru Mine", ce înseamnă „dă-Mi inima ta", ce înseamnă „sa te îmbraci în Hristos", ce înseamnă logodna Duhului în inima noastră, ce înseamnă cuvântul pornit din inima: „Avva, Părinte" și altele, și altele. »

Omul luminat de Dumnezeu, în rugăciune, capătă o înțelegere duhovnicească a realităților acestei lumi : « Când am început să mă rog cu inima, tot ce mă înconjura mi se arata într-un chip fermecător: pomii, pământul, văzduhul, lumina, toate parca îmi vorbeau, zicând că ele pentru om există, mărturisind dragostea

lui Dumnezeu față de om; am înțeles ca toate se roagă, ca toate dau slavă lui Dumnezeu. »

Prin progresul omului în relația de comuniune cu Creatorul său, el primește darul înțelegerii spirituale a relației sale cu Dumnezeu și cu semenii, a sensului existenței proprii și a realităților acestei lumi. În Biserica, printr-o atitudine smerită și de rugăciune, primim progresiv această înnoire a minții, o cunoaștere diferită de cea a propriilor noastre capacități intelectuale. Când Hristos se sălășluiește în noi, prin lucrarea Duhului Sfânt în Biserica, întreaga noastră existență este progresiv transformată.

După ce am văzut, prin exemplul pelerinului rus, cum aceasta rugăciune poate influența viața noastră, în cele ce urmează ne propunem să ne oprim asupra înțelesului rugăciunii lui Iisus. După cum vom vedea, în putinele cuvinte ale acestei rugăciuni găsim de fapt concentrat întreg mesajul evanghelic.

Să ne oprim asupra primei părți a rugăciunii « **Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu** ».

Sfântul Apostol Pavel scrie în Epistola către Filipeni (2:9-11) « Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preînălțat și I-a dăruit Lui *nume care-i mai presus de orice nume*, pentru ca întru *numele lui Iisus* tot genunchiul să se plece, al celor cerești, al celor pământești și al celor dedesubt și să mărturisească toată limba că *Domn* este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl ». Numele lui Iisus Hristos este sursa de putere dumnezeiască și invocarea lui atrage asupra noastră lucrarea Celui numit. Recunoscând această putere mărturisim că « **Domn** » este Iisus Hristos, adică Stăpânitor al tuturor celor create.

În Epistola către Corinteni (12:3), Sfântul Apostol Pavel ne spune că « nimeni nu poate să zică: *Domn este Iisus* ! decât întru Duhul Sfânt ». Duhul Sfânt este Cel ce ne revelează pe Iisus Hristos ca Domn, progresiv, în rugăciunea noastră. Și aceasta « întru slava lui Dumnezeu – Tatăl ». Slava este strălucirea Dumnezeirii, manifestarea revelatoare a Sfintei Treimi către om. Este lumina necreată în care ucenicii L-au văzut pe Iisus pe Muntele Tabor, la Schimbarea la Față, și pe care o « văd » monahii isihăști ca urmare practicării îndelungate a rugăciunii lui Iisus.

Numele exprimă realitatea persoanei. Numele de « **Iisus** » semnifică în ebraica « Iahve (Dumnezeu) măntuiește ». El a fost revelat prin îngerul care a zis lui Iosif : « Iosif, fiul lui David, nu te teme s'o iei pe Maria drept femeia ta, fiindcă ceea ce s'a zămislit într'însa este de la Duhul Sfânt; ea va naște Fiu, Căruia tu Îi vei pune numele *Iisus*, căci El va mântui pe poporul Său de păcatele lor » (Mat. 1:20-21). Iar Arhanghelul Gabriel îi binevestește Fecioarei Maria : « Și iată vei lua în pântece și vei naște fiu și vei chema numele lui *Iisus* ... Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din tine, *Fiul Lui Dumnezeu* Se va chema » (Luca 1:31,35).

Invocând numele lui Iisus afirmăm Întruparea Lui, faptul că S-a făcut om pentru mântuirea noastră. Căci « întru nimeni altul nu este mântuirea, căci nu este sub

cer nici un alt *nume*, dat între oameni, în care trebuie să ne mântuim noi » (Fapte 4:12). Atestăm prin aceasta invocare că Dumnezeu Fiul a luat firea omenească pentru a ne elibera (mântui) din starea noastră căzută și a ne face părtași vieții Sale dumnezeiești. Această Întrupare se realizează « de la Duhului Sfânt » și va fi continuată, după Învierea și Înălțarea Mântuitorului la cer, tot de către Duhul Sfânt în Biserică, pentru că îndumnezeirea realizată în firea omenească a lui Iisus Hristos să se împărtășească creștinilor.

Titlul de « **Hristos** », ce înseamnă în grecește « Cel Uns », amintește de obiceiul evreiesc de a unge cu untdelemn pe cel ales pentru o slujire înaltă. El corespunde ebraicului « Masiah ». Este regele din dinastia lui David promis de Dumnezeu evreilor și așteptat de către aceștia. Mântuitorul S-a prezentat pe Sine ca Mesia, precizând ca Împărăția Sa nu este din lumea aceasta (Ioan 18 :36). Iisus Hristos este Mesia sau Unsul lui Dumnezeu, așa cum este recunoscut de apostolul Petru : « Tu ești *Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Cel viu* » (Matei 16 :16). În El se împlinesc profețiile Vechiului Testament.

Faptul că omul Iisus este « **Fiul lui Dumnezeu** », deci El Însuși Dumnezeu, ne spune și evanghelistul Ioan « Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată, Fiul Cel Unul Născut, Care este în sânul Tatălui, Acela L-a făcut cunoscut » (Ioan 1 :18). Fiul este « în sânul Tatălui » în sensul că este de aceeași ființă dumnezeiască cu Tatăl. El ni S-a făcut cunoscut ca om, prin Întruparea Sa. Iar în Epistola către Evrei (1:1-2) citim « În multe rânduri și'n multe feluri grăindu-le Dumnezeu odinioară părinților noștri prin profeți, în zilele acestea de pe urmă ne-a grăit nouă prin Fiul, pe Care L-a pus moștenitor a toate, prin Care și veacurile le-a făcut ». Deși este pe deplin om, « întru El locuiește trupește toată deplinătatea dumnezeirii » (Col. 2:9). Co-existența umanității și dumnezeirii în Persoana lui Iisus Hristos este temeiul îndumnezeirii noastre, a participării noastre la viața lui Dumnezeu.

În concluzie, aceasta primă parte a rugăciunii exprimă cele două adevăruri fundamentale ale creștinismului : învățătura despre Dumnezeu ca Treime de Persoane : Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt și cea despre Întruparea Fiului lui Dumnezeu, Ce S-a făcut om pentru mântuirea noastră.

Cea de a doua parte a rugăciunii : « **Miluieste-mă pe mine, păcătosul** » mută accentul aspra celui ce se roagă. Acesta recunoaște starea (de păcătos) în care se afla și cere ajutorul Mântuitorului.

Păcat este orice acțiune care îl depărtează pe om de destinul hărăzit lui de Creatorul său. Calea spre acest destin este trasată prin poruncile evanghelice. Semnul apropierei treptate a vieții dumnezeiești, ca țel al existenței noastre, este respectarea poruncilor evanghelice. Acest progres este rezultatul sinergiei dintre voința omului și lucrarea lui Dumnezeu. Când însă acțiunile noastre nu sunt orientate spre acest țel, atunci ele sunt păcătoase.

Cu cât înaintăm în comuniunea cu Dumnezeu, cu atât mai mult resimțim că păcătoase aceste fapte ale noastre

rău direcționate. Si cu atât mai mult simțim nevoia să facem apel la milostivirea divină. Dacă la începutul urcușului său duhovnicesc omul respectă mai mult formal poruncile, manifestându-si astfel voința de a se apropia de Dumnezeu, pe măsură ce avansează în relația sa cu Dumnezeu începe să realizeze că poruncile nu sunt decât consecințe ale vieții dumnezeiești la care se face părtaș, în dar, și înțelege și deplânge lipsa de sens a acțiunilor sale păcătoase, pe care încă le mai comite. Conștientizarea (iraționalității) păcatului este o treapta a evoluției duhovnicești.

În evoluția sa spirituală, omul înțelege și incapacitatea sa de a duce, prin propriile forțe, o viață lipsită de păcat și nevoia de ajutorul lui Dumnezeu. Fără ajutorul lui Dumnezeu, omul nu poate atinge starea nepăcătoasă. În Evanghelia după Ioan (15:5), Iisus ne spune « fără Mine nu puteți face nimic ». Smerenia este justa evaluare a acestei neputințe a omului. Iar soluția este cererea ajutorului de la Dumnezeu. Cel ce S-a făcut om pentru ca noi să ne facem « părtași dumnezeieștii firi, scăpând de stricăciunea poștei celei din lume » (II Pe 1:4), ne poate da și puterea de a înainta pe aceasta cale. Aceasta a doua parte a rugăciunii inimii reia rugăciunea smerită a vameșului : "Dumnezeule,

milostiv fii mie, păcătosului" (Luca 18:13), despre care Mântuitorul ne spune că, în comparație cu fariseul plin de sine, « s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela. Fiindcă oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înalță » (Luca 18:14).

În concluzie, rugăciunea lui Iisus, recapitulează într-o formă extrem de concentrată, învățătura despre Dumnezeu și mântuirea omului. Mulți Părinți ai Bisericii o recomandă ca un mijloc extrem de puternic pentru progresul nostru în relația cu Dumnezeu. Am încercat în câteva cuvinte să arătăm atât profundul său conținut teologic cât și minunatele daruri ce însoțesc rostirea ei repetată. Nu putem însă încheia această scurtă expunere fără a menționa faptul că în stadiile avansate ale practicii acestei rugăciuni, monahii isihasti au primit darul vederii lui Dumnezeu în lumina, acea lumina dumnezeiască necreată ce S-a arătat apostolilor pe muntele Thabor, la Schimbarea la față a Mântuitorului, slava divină în care Sfânta Treime Se revelează, încă din aceasta viață pământească, celor vrednici.

Cristian Dascălu

La vie de la paroisse

Événements récents (nov-déc 2009)

Baptêmes

- Emmanuel Romol CENDA
- Marra Elena MORUZI
- Mirela MIHALI
- Lucas DOUTE
- Adrien BUTNARIU

Nouveaux membres

- Marius, Simona et Elena MORUZI
- Julio, Florenta, Daniela et Victor RIBEIRO
- Alina TOMA
- Maria LUPSEA
- Aurore, Dumitru, Mirela et Adriana MIHALI
- Sylvain, Antonela, Lucas et Axel DOUTE
- Ciprian, Sophie et Adrien BUTNARIU
- Maria NICOLAE
- Cezar, Daniela et Emma Marie DIACONU
- Dan ALDES
- Viorel, Beatrice et Victor Andrei COSTEA

A venir (déc 2009 - janv 2010)

Baptêmes

- Antonie Matei CAPUTAN

Autres événements

- 25 décembre 2009, après la Sainte Liturgie – agape de Noël et action Père Noël pour les enfants de la paroisse.

- 3 janvier 2010, après la Sainte Liturgie - catéchèse sur le thème „Le Baptême du Seigneur”.

Référence: „Dieu est vivant. Catéchisme pour les familles” pp. 61-75 (éd. en roumain), pp. 59-82 (éd. en français).

A l’occasion de la fête de la Nativité du Seigneur, la paroisse „Tous Saints” offrira à chaque famille (membre) un exemplaire de ce livre.

- 17 janvier 2010 – visite pastorale, dans la paroisse „Tous Saints”, du Monseigneur Marc, évêque auxiliaire de l'Archevêché orthodoxe roumaine d'Europe Occidentale.

Paroisse „Tous Saints”. Métropole Orthodoxe Roumaine d'Europe Occidentale et Méridionale
Eglise St. Bernard, 59 Avenue Potié, 38400 Saint-Martin-d'Hères, France.

Site web : <http://toussaints.free.fr>

Contact : Pr. Ioan Nicolae Caputan, tel : 0033(0)6.20.68.35.84, e-mail : pr.ioan_nicolae@yahoo.com
